

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА**

Кафедра соціальних комунікацій

**Затверджено
Вчену радою університету
(Протокол № __ від ____ 2022 р.)
Голова Вченої ради
проф. А. С. Дем'янчук**

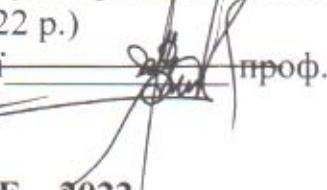

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ ОСВІТНЬОГО
СТУПЕНЯ МАГІСТРА ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА
ФІЛОСОФІЇ (PhD)
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 06 ЖУРНАЛІСТИКА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 061 ЖУРНАЛАЛІСТИКА
(освітньо-наукова програма «ЖУРНАЛІСТИКА»)**

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри соціальних комунікацій
(Протокол №10 від 16.06.2021 р.)

Завідувач кафедри соціальних комунікацій дон. Золяк В.В.

Розглянуто і схвалено на засіданні науково-методичної комісії ПВНЗ
«Міжнародний економіко- гуманітарний університет імені академіка Степана
Дем'янчука (Протокол №11 від _____.06.2022 р.)

Голова науково-методичної комісії проф. Боровик А.В.

Програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальних комунікацій (протокол №10 від 16.06.2022 р.), науково-методичною комісією (протокол №10 від 16.06.2022 р.) та затверджена Вченою радою університету (протокол №_____ від _____ р.)

Розробники:

доктор філологічних наук, професор Галич В.М.,
доктор філологічних наук, професор Галич О.А.,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри Золяк В.В.
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри Смусь А.Г.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Критерії оцінювання знань, умінь, компетентностей	5
3. Зміст програми	7
4. Орієнтовні питання до вступного іспиту	10
5. Рекомендована література та електронні джерела	13

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування базується на державних нормативно-правових документах про освіту: Законах України «Про освіту» № 2145-VIII (ВВР) від 5.09.2017 р.; «Про вищу освіту» № 1556–VII (ВВР) від 1.07.2014 р.; «Про професійно-технічну освіту» №2443-VIII, 2300-VIII (ВВР), редакція від 01.01.2019 р.; Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. №344/2013 від 25.06.2013 р.; Постанові Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук» № 261 від 23.03.2016 р. Правил прийому до Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука в 2022 році

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 061 «Журналістика» повинен показати знання наукових основ професійної журналістики, етапів її історичного розвитку, основних понять і проблем професійної підготовки, працювати з науковою, навчально-методичною літературою, узагальнювати, використовувати напрацьований матеріал у практичній діяльності; застосувати прийоми активізації пізнавальної діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу; формувати національну культуру, свідомість, забезпечувати їхнє духовне зростання та орієнтацію на загальнолюдські цінності; знати основні журналістикознавчі поняття, терміни, положення; досліджувати актуальні проблеми журналістики; знати закони функціонування інформаційної сфери; особливості національних моделей розвитку інформаційного суспільства; світові та вітчизняні проблеми функціонування електронного уряду; засади реалізації державної інформаційної політики; специфіку організації світових інформаційних потоків; володіти методологічними та теоретичними знаннями: аналізувати, оцінювати, порівнювати альтернативи, що стосуються проблеми журналістики; враховувати вікові і психологічні особливості реципієнтів; передбачати можливі труднощі, що можуть виникати у процесі подачі та споживання інформації; співвідносити загальну мету інформаційної діяльності з можливостями слухацької аудиторії; володіти компетенціями проведення наукових досліджень на сучасному рівні, виконувати різні види експериментів, давати обґрунтовану інтерпретацію отриманим результатам; узагальнювати і здійснювати апробацію результатів наукових досліджень;

Програма вступного іспиту з журналістики складається з чотирьох розділів.

До програми додається список основної літератури. Додаткова література добирається за погодженням із науковим керівником.

Вступники до аспірантури повинні **знати**: актуальні проблеми журналістики; закони функціонування інформаційної сфери; особливості національних моделей розвитку інформаційного суспільства; Іспит проводиться в усній формі. Оцінювання здійснюється за чотирибалльною системою.

КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ

Загальні критерії оцінювання :

- знання першоджерел і вміння застосовувати їх зміст, основні ідеї в аналізі педагогічних проблем;
- розуміння науково-педагогічних підходів, наукових принципів, понять і категорій, вміння оперувати ними;
- уміння демонструвати та аргументувати свої погляди;
- уміння розробляти програму і методику наукового дослідження, формувати комплекс емпіричних і теоретичних методів педагогічного дослідження.

Оцінювання відповідей на вступних іспитах відбувається за 100-бальною шкалою. Вступника допускають до участі в конкурсному відборі, якщо кількість балів з вступного випробування складає не менше 60 за 100-бальною шкалою.

КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

Оцінка	Критерії та їх ознаки
90-100 балів	заслуговує абітурієнт аспірантури, що показав всебічне, систематичне та глибоке знання навчально-програмного матеріалу, вміння вільно виконувати завдання передбачені програмою, що засвоїв основну та знайомий з додатковою літературою, яка рекомендована програмою, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, моделюючи спеціальну професійну ситуацію.
82-89 балів	заслуговує абітурієнт аспірантури, що показав ґрунтовні знання матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, успішно виконав передбачені в програмі завдання та засвоїв літературу, яка рекомендована програмою.
75-81 балів	заслуговує абітурієнт аспірантури, що показав знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для роботи за фахом, що успішно виконує завдання передбачені програмою, знайомий з основною літературою, яка рекомендована програмою.
69-74 балів	заслуговує абітурієнт аспірантури, що припустився помилки у відповіді на екзамені та при виконанні екзаменаційних завдань, але володіє необхідними знаннями для їх усунення;
60-68 балів	заслуговує абітурієнт аспірантури, що має слабкі знання матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання
1-59 балів	ставиться абітурієнту аспірантури, що показав прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, що припустилися помилок у виконанні передбачених програмою завдань.

Зразок білету

1. Ознаки та рівні соціальних комунікацій як публічного спілкування.
2. Стан і тенденції розвитку українського і світового журналістикознавства
3. Характеристика психологічних факторів, які формують імідж журналіста.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ I

Розділ I Теорія та історія соціальних комунікацій

Структура поняття «соціальні комунікації». Наукові засади розвитку соціальних комунікацій. Науки про соціальні комунікації та паспорти наукових спеціальностей: теорія та історія соціальних комунікацій». Соціальнокомунікаційний метод досліджень. Ознаки та рівні соціальних комунікацій як публічного спілкування. Поняття про соціальнокомунікаційні інститути та їх види. Поняття про суспільну комунікаційну систему. Соціальнокомунікаційна діяльність: структура, предмет, організація. Професіоналізація кадрів у системі соціальних комунікацій. Соціальні комунікації в системі соціальної інженерії. Поняття про соціальну пам'ять в системі соціальних комунікацій. Соціальнокомунікаційна культура суспільства. Соціальнокомунікаційні потреби, мотиви, цілі та завдання. Соціальноінформаційний підхід у методології соціальнокомунікаційних досліджень. Соціальнокомунікаційне поняття про документ. Масова комунікація в системі соціальних комунікацій. Журналістика в системі соціальних комунікацій. Інституціалізація в соціальнокомунікаційній сфері України. Інституціалізація наукової діяльності у галузі соціальних комунікацій. Становлення і розвиток журналістикознавчої думки в системі наук про соціальні комунікації. Роль українських медіа у розвитку соціальних комунікацій. Соціальні комунікації в умовах ідейного протистояння у світі. Церква і соціальні комунікації: історія питання.

Розділ II

Методи емпіричних досліджень комунікацій

Загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження Спостереження. Вимірювання. Порівняння. Узагальнення. Експеримент. Опитування. Інтервю. Бесіда. Експертна оцінка. Метод «мозкового штурму». Морфологічний метод аналізу. Метод асоціації та аналогії. Теоретичні методи та методи конструювання ідей та теорій. Загальнонаукові методи теоретичного дослідження. Методи побудови гіпотез та теорій. Конструктивно-генетичний метод. Аксіоматичний метод. Евристичні методи. Analogія. Мозковий штурм. Синектика. Теорія розв'язання винахідницьких завдань. Психологічні та психолінгвістичні методики дослідження. Інтерв'ю. Метод фокус-груп. Анкетування. Тріангуляція як метод валідації результатів дослідження. Метод аналізу. Компаративний аналіз контент-аналіз. Наративний аналіз. Загальнонаукові, експериментальні, природничі, статистичні, математичні методи SWOT-аналіз його поняття і основні елементи. Характеристика системний аналіз. Івентаналіз (аналіз подієвих даних), дослідницькі операції івент-аналізу. Узагальнення та інтерпретація. Інтент-аналіз. Застосування інтент-аналізу Соціокомунікаційна дійсність: наукові підходи до вивчення Наукове та повсякденне пізнання. Основні поняття методології дослідження.

Специфіка методології досліджень соціальних комунікацій. Стратегія наукового дослідження. Основні наукові підходи дослідження соціальних комунікацій. Визначення журналістики. Журналістика, масова інформація і масова комунікація. Масова аудиторія журналістики. Масовоїнформаційні відносини та масово інформаційні технології. Журналістика і журналістикознавство. Стан і тенденції розвитку українського і світового журналістикознавства. Поняттєвий апарат журналістикознавства. Теорія журналістики і методологія дослідження ЗМК.

Фундаментальні причини виникнення журналістики як соціокультурного явища. Історичні моделі журналістики. Журналістика як суб'єкт і об'єкт соціального процесу. Основні соціальні функції журналістики. Принципи журналістської діяльності. Жанр і метод у журналістиці. Система журналістських жанрів. Явище жанрової дифузії у журналістській творчості. Свобода і необхідність у світі масовокомуникаційних відносин. Журналістський менеджмент. Законодавство України про ЗМІ. Етика журналістської діяльності. Психологія журналістської діяльності. Ефективність, дієвість, результативність масовоїнформаційної діяльності.

Розділ III **Теорія та методика журналістської творчості**

Журналістика, масова інформація і масова комунікація. Масова аудиторія журналістики. Масовоїнформаційні відносини та масово інформаційні технології. Журналістика і журналістикознавство. Фундаментальні причини виникнення журналістики як соціокультурного явища. Історичні моделі журналістики. Журналістика як суб'єкт і об'єкт соціального процесу. Основні соціальні функції журналістики. Принципи журналістської діяльності. Жанр і метод у журналістиці. Система журналістських жанрів. Явище жанрової дифузії у журналістській творчості. Свобода і необхідність у світі масовокомуникаційних відносин. Журналістський менеджмент. Законодавство України про ЗМІ. Етика журналістської діяльності. Психологія журналістської діяльності. Ефективність, дієвість, результативність масовоїнформаційної діяльності.

Сучасні досягнення і проблеми практики журналістики. Дайте оцінку публіцистиці, як виду творчості й одному з потоків журналістської інформації. Типи узагальнень у публіцистиці. Публіцистика як метод взаємодії журналіста із суспільством. Публіцистика і мислення. Види мислення. Від чого залежить вибір методу відтворення у публіцистиці. Ефективність впливу публіцистики на аудиторію.

Об'єктивність, повнота і масштабність публіцистичного аналізу. Особливості природи публіцистичного образу. Цікавість у журналістиці як психологічний феномен. Характеристика загальних та специфічних проявів цікавості у журналістиці. Журналістське розуміння інформації. Журналістське розуміння якості інформації. Способи забезпечення цікавості інформації. Вибір методу відображення як складова журналістської майстерності. Залежність

журналістського методу відображення від об'єкта. Продуктивність процесу мислення при сприйманні журналістських текстів. Специфіка відтворення мислення (розвитку і подачі думки) у журналістиці. Об'єктивні та суб'єктивні причини сучасного рівня ефективності журналістики. Сумнів як складова пошуку інформаційної істини. Психологічні особливості майстерності репортера. Психологічні особливості майстерності аналітика. Психологічні особливості майстерності публіциста. Психологічні способи зацікавлення аудиторії мас-медіа. Психолінгвістичні прийоми маніпулювання суспільною свідомістю через ЗМІ. Характеристика психологічних факторів, які формують імідж журналіста. Образність як психологічний ресурс публіцистики. Жанр як форма інформаційного методу відображення дійсності. Причини модифікації жанрів. Методологія публіцистичного аналізу. Проблема нейтральності публіцистичного аналізу. Масштабність і повнота журналістського аналізу. Особливості жанрової структури сучасної української преси та їх причини. Сучасні тенденції розвитку жанрів української журналістики. Завдання і принципи побудови хронікальної замітки. Призначення інтерв'ю як жанру. Види інтерв'ю як жанру. Принципи побудови інформаційного тексту. Принципи проведення інтерв'ю. Методика роботи над аналітичною кореспонденцією Відмінності між кореспонденцією і статтею як жанрами. Стаття як жанрова форма аналітичного відтворення дійсності. Методика та особливості проведення журналістського розслідування. Методика огляду у сучасних ЗМІ. Рецензія та її різновиди. Методика роботи над рецензією. Коментар, тлумачення, інтерпретація у журналістиці. Функції нарисового відтворення дійсності. Сучасний стан нарисової публіцистики. Методика роботи над нарисом. Жанрові та тематичні особливості сучасної сатири. Перспективи сатиричного методу відтворення у ЗМІ. Методика роботи над фейлетоном. Фейлетон як жанрова форма сатиричного відображення дійсності.

Розділ IV

Історія журналістики

Зародження журналістики на Україні. Початки української преси на східноукраїнських землях. Альманаховий період української журналістики. Преса на східноукраїнських землях (1850-60-ті рр.). Літературно-науковий вісник і газета "Діло". Дитячі і молодіжні видання. Жіночі імена в історії української журналістики. Москвофільська преса. Періодизація розвитку української журналістики у XIX ст. Особливості становлення національної преси у Східній Україні. Особливості становлення національної преси у Західній Україні. Порівняльна характеристика умов та обставин появі національної журналістики на Східній та Західній Україні. Цenzurnі закони й укази, політичні та адміністративні заборони української преси в Російській імперії. Валуєвський циркуляр 1863 р. Емський указ 1876 р. Провідні видання в історії національної преси: їх консолідаюча роль і всеукраїнське значення. Характеристика періодичних видань на території України в період становлення (перша половина XIX ст.). Суспільно-політична програма журналу „Основа” (1861–1862). Настанови Кирило-Мефодіївського братства для розвитку

громадської думки. Публіцистика Т. Шевченка. Діяльність Київської громади,,
Киевский телеграф" (1859–1876) – перше приватне видання на Східній Україні.
Публіцистична діяльність М. Драгоманова. Українська преса періоду Другої
світової війни (1939р.), (1941-45 р.р.). Тоталітарна преса (1945-1990 р.р.).

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Структура поняття «соціальні комунікації».
2. Соціальна функція реклами, підходи до класифікації рекламної продукції.
3. Науки про соціальні комунікації та паспорти наукових спеціальностей: загальний огляд.
4. Ознаки та рівні соціальних комунікацій як публічного спілкування.
5. Поняття про соціальнокомунікаційні інститути та їхні види.
6. Поняття про суспільну комунікаційну систему(СКС).
7. Соціальні комунікації в системі соціальної інженерії.
8. Поняття про соціальну пам'ять в системі соціальних комунікацій.
9. Соціальнокомунікаційна культура суспільства.
10. Соціальнокомунікаційні потреби, мотиви, цілі та завдання.
11. Соціальнокомунікаційне поняття про документ.
12. Масова комунікація в системі соціальних комунікацій.
13. Журналістика в системі соціальних комунікацій.
14. Інституціалізація в соціальнокомунікаційній сфері України.
15. Роль українських медіа у розвитку соціальних комунікацій.
16. Церква і соціальні комунікації: історія питання.
17. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури сучасного суспільства.
18. Соціальні комунікації як обмін соціальною інформацією.
19. Роль влади і українського законодавства в розвитку соціальних комунікацій.
20. Соціальноінформаційний підхід у методології соціально-комунікаційних досліджень.
21. Наукові засади розвитку соціальних комунікацій.
22. Роль громадських організацій у становленні соціальних комунікацій.
23. Інформаційна технологізація суспільства. Соціальні комунікації в умовах перенасичення інформаційного простору.
24. Професіоналізація кадрів у системі соціальних комунікацій.
25. Етапи становлення соціальних комунікацій.
26. Поняття «документ». Класифікація документів. Визначення особливостей їх основних типів і видів.
27. Документна інформація як вид соціальної інформації.
28. Дати визначення понять «журналістика» та «соціальні комунікації», «засоби масової інформації» та «засоби масової комунікації». Порівняти ці визначення, знайти спільне та відмінне.

29. Дати визначення понять «преса», «періодика» («періодичні видання»), «часопис». Порівняти ці визначення, знайти спільне та відмінне.
30. Дати визначення поняття «жанр». Жанрові різновиди у журналістиці. Дослідження українських і зарубіжних учених у цьому питанні.
31. Аналітичні жанри в сучасних ЗМК: загальна характеристика (за дослідженнями сучасних українських і зарубіжних науковців).
32. Художньо-публіцистичні жанри журналістики: загальна характеристика.
33. Визначити основні взаємоперехідні та взаємокореляційні процеси, характерні сьогодні для художньо-публіцистичних жанрів.
34. Питання виникнення журналістики як соціокультурного явища: історико-теоретичний аспект.
35. Місце і роль журналістики у масової інформаційних відносинах демократичного суспільства.
36. Концепції, методи і технології медійного впливу.
37. Ефективність, дієвість, результативність масової інформаційної діяльності: теоретичний аспект.
38. Вітчизняна і міжнародна практика у галузі інформаційної політики й інформаційного обміну.
39. Роль інформації в управлінні суспільством. Інформація як засіб соціального регулювання.
40. Природа соціальної інформації. Інформаційна взаємодія в різних галузях суспільної діяльності.
41. Соціальні особливості виробництва і передачі інформації. Інформаційні потреби та фактори їх формування.
42. Соціально-комунікаційні форми організації людської діяльності в історичні періоди розвитку людського суспільства.
43. Соціокультурні фактори еволюції соціальних комунікацій та їх вплив на інформаційно-комунікаційні революції в суспільстві.
44. Процеси і структури обігу інформації в суспільстві як результат розвитку соціальних комунікацій.
45. Структура соціально-комунікативного знання в системі соціальних наук.
46. Інформаційно-когнітивна динаміка суспільства в умовах масової комунікації як основного різновиду соціального спілкування.
47. Соціальний простір: визначення, складники, історія досліджень соціального та інформаційного простору.
48. Соціокультурні передумови і особливості PR в становленні індустриального і постіндустриального суспільства.
49. Формування концепції «інформаційних комунікацій» на початку ХХІ століття.
50. Особливості розвитку PR в Україні.
51. Методи емпіричних досліджень комунікацій. Загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження Спостереження. Вимірювання. Порівняння. Узагальнення. Експеримент. Опитування. Інтервю. Бесіда. Експертна оцінка.

52. Метод «мозкового штурму».
53. Морфологічний метод аналізу.
54. Метод асоціації та аналогій.
55. Теоретичні методи й методи конструювання ідей та теорій
56. Загальнонаукові методи теоретичного дослідження.
57. Етика журналістської діяльності.
58. Психологія журналістської діяльності.
59. Ефективність, дієвість, результативність масової інформаційної діяльності.
60. Сучасні досягнення і проблеми практики журналістики.
61. Типи узагальнень у публіцистиці.
62. Публіцистика як метод взаємодії журналіста із суспільством.
63. Дайте оцінку публіцистиці, як виду творчості й одному з потоків журналістської інформації.
64. Причини модифікації жанрів.
65. Методика та особливості проведення журналістського розслідування.
66. Методика огляду у сучасних ЗМІ.
67. Рецензія та її різновиди.
68. Методика роботи над рецензією.
69. Коментар, тлумачення, інтерпретація у журналістиці.
70. Зародження журналістики на Україні.
71. Початки української преси на східноукраїнських землях.
72. Альманаховий період української журналістики.
73. Преса на східноукраїнських землях (1850-60-ті рр.).
74. Літературно-науковий вісник і газета “Діло”.
75. Дитячі і молодіжні видання.
76. Жіночі імена в історії української журналістики.
77. Цензурні закони й укази, політичні та адміністративні заборони української преси в Російській імперії. Валуєвський циркуляр 1863 р. Емський указ 1876 р.
78. Провідні видання в історії національної преси: їх консолідація роль і всеукраїнське значення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітика, експертиза, прогнозування: Монографія / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Ожеван М. А. та ін.— К.: Наша культура і наука, 2003.— 614 с.
2. Бебик В.М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент: психологія, технології і техніка паблік рилейшнз. – К.: МАУП, 2005. – 440 с.
3. Бебик В., Бортніков В., Дегтерьова Л., Кудряченко А. Держава і громадянське суспільство: партнерські комунікації в глобальному світі (за заг.ред. В.Бебика). – К.: Ін-т громадян. суп-ва, 2006. – 246 с.
4. Галич В. М., Куцевська О. С. Дискурс авторського редагування публіцистичного тексту: творча лабораторія Олеся Гончара : монографія. Луганськ: Вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 297 с.
5. Гаркавенко С.С. Маркетинг. Підручник. — Київ: Лібра, 2002. — 705 с.
6. Гриценко О. М. Мас-медіа у відкритому інформаційному суспільстві й гуманістичні цінності / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка.— К., 2002.— 204 с.
7. Журналістська етика : посібник для підготовки до державного іспиту / За ред. В.П. Мостового та В.В. Різуна. Київ : ТзОВ «ЗН УА», 2014. 224с.
8. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
9. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини.— К.: Освіта, 1999.— 351 с.
10. Ильганаева В.А. Гармонизация культурной среды в условиях информатизации общества / В. А. Ильганаева. — Х. : ХГАК, 1999. — 36 с.
11. Іванов В. Ф. Соціологія масової комунікації: Навчальний посібник. – К.: Центр вільної преси, 1999. – 212 с.
12. Ільганаєва В. О. Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку / В. О. Ільганаєва. — К. : Ред. журналу «Бібліотечний вісник», 1996. — С. 48–57.
13. Канетті Еліас. Маса і влада.— К.: Видавничий дім “Альтернативи”, 2001.— 416 с.
14. Каныгин Ю. М. Введение в социальную когнитологию / Ю. М. Каныгин, Ю. И. Яковенко. — К. : Наук. думка, 1992. — 108 с.
15. Каныгин Ю.М. Основы когнитивного обществознания (Информационная теория социальных систем) / Ю. М. Каныгин. — К. : Укр. акад. информатики, 1993. — 236 с.
16. Квіт С. Масові комунікації. Підручник. Друге видання, виправлене і доповнене. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018.352 с. Режим доступу : <https://kvit.ukma.edu.ua/wpcontent/uploads/2019/02/Mass-Communications-2018.pdf>
17. Корнєв М. Н., Фомічова В. М. Психологія масової поведінки / Ін-т післядипломної освіти Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка.— К., 2000.— 124с.
18. Лалл, Джеймс. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід.— К.: “Вид-во “К.І.С”, 2002.— 264 с.

19. Лизанчук В. Психологія мас-медіа : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 420 с.
20. Масова комунікація: Підручник / А. З. Москаленко, Л. В. Губернський, В.Ф. Іванов, В. А. Вергун. – К.: Либідь, 1997. – 216 с.
21. Москаленко А. З. Теорія журналістики: Підручник. – К.: „Експрес-об’єва”, 1998. – 337 с.
22. Партико З. В. Теорія масової інформації: Конспект курсу лекцій. К., 2004. 200 с. [Рукопис].
23. Почепцов Г.Г. Коммуникационные технологии. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер,2001. – 348 с.
24. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2003. –652 с.
25. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій
26. [Електронний ресурс] // [Наукова сторінка професора Володимира Різуна] / Інститут журналістики : [сайт]/ - Електронні дані. - Київ, 2011. - Режим доступу: http://journlib.univ.kiev.ua/Nacherky_do_metodologiyi.pdf (01.03.2011). - Назва з екрана.
27. Різун В. В. До постановки наукової проблеми про особливий статус медіакомунікацій (масового спілкування) в системі соціальних комунікацій [Електронний ресурс] // [Наукова сторінка професора Володимира Різуна] / Інститут журналістики : [сайт] / - Електронні дані. - Київ, 2012- Режим доступу:http://journlib.univ.kiev.ua/Do_postanovky_problemy.pdf (дата звернення до статті). - Назва з екрана
28. Різун В. В. Теорія масової комунікації: Підручник. - К.: Видавничий центр «Просвіта», 2008 - 260 с.
29. Різун В. Журналістська освіта в Україні [Електронний ресурс] // Електроннабібліотека Інституту журналістики : [сайт]/ - Електронні дані. – Режим доступу:<http://journlib.univ.kiev.ua/> (04.03.2011). – Назва з екрана.